

TPO

TRANSKULTURNA PSIHOSOCIJALNA
OBRAZOVNA FONDACIJA - TPO

(januar-decembar, 2010.)

UVOD

TPO Fondacija je tokom 2010. nastavila raditi na velikom projektu "Socijalna uključenost povratnica" koji je počela implementirati 2008. godine. Problemi povratnika, a posebno žena su bili višestruki, jer su trebale obnavljati ne samo svoje domove i porodice, već i pronalaziti načine kako da se izbore sa administrativnim zahtjevima vlasti i institucija koje nisu bile dovoljno senzibilizirane za njihove potrebe. TPO Fondacija je stoga nastojala uraditi analizu stanja na terenu i kroz rodno osjetljivu analizu saznala s kojim specifičnim oblicima diskriminacije se povratnice suočavaju, te kako na te probleme gledaju lokalne vlasti i nadležne institucije. Povratnice su iskazale interes za komunikacijske vještine i vještine mirotvorstva i pomirenja, pa smo dizajnirali trening pakete i materijale na temelju kojih su educirane žene i djevojke u šest općina.

Druga važna aktivnost u ovom periodu bila je usmjerena na produblјivanje dijaloga u bh. društvu, pa smo kroz projekat i kampanju "Testiraj se na dijalog" nastojali ne samo educirati partnerske organizacije u lokalnim zajednicama (15), već i održati niz seminara i uličnih akcija s ciljem poticanja građana na dijalog i preispitivanje vlastitih stavova. Pored toga, u saradnji s općinom Centar Sarajevo organizirani su seminari sa učenicima osnovnih škola na temu "Dijalog i nasilje" i načinima preveniranja nasilja što je pokrenulo značajnu debatu među učenicima i nastavnicima.

Treća aktivnost odnosila se na podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju i potencijalima međureligijskog dijaloga za borbu protiv nasilja. Jedan od načina da se okupe žene iz ruralnih zajednica (45 sela: 15 katoličkih, 15 pravoslavnih, 15 muslimanskih) da zajedno razgovaraju o nasilju koje pogađa sve porodice neovisno kojoj etničkoj ili religijskog grupi pripadaju.

S obzirom da je 2010. bila i godina općih izbora, TPO Fondacija je u saradnji sa "Info House" i Fondacijom "Cure" i u partnerstvu sa brojnim drugim NVO-ima pokrenula veliku kampanju "101 razlog zašto glasati za ženu". Cilj je bio pokrenuti javnost i senzibilizirati žene posebno u ruralnim područjima da podrže žene na izbornim listama.

Zahvaljujem se svim partnerskim organizacijama na uspješno realiziranim projektima i timu TPO Fondacije koji je sve projekte profesionalno uradio.

Program direktorica

Zilka Spahić - Šiljak

O NAMA

Misija TPO Fondacije je da kroz implementaciju obrazovnih, istraživačkih, psihosocijalnih i interkulturalnih programskih aktivnosti doprinese izgradnji građanskog demokratskog društva, osnaživanju svijesti o ravnopravnosti spolova i etabliranju etike partnerstva i odgovornosti u porodici, društvu i političkom životu BiH. TPO Fondacija proizašla je iz HNI TPO mreže organizacija sa sjedištem u Amsterdamu, koja je od 1998. godine prisutna na prostoru BiH sa projektima psihosocijalne zaštite, obrazovanja, pomirenja i dijaloga među povratničkom populacijom. U periodu od 2004. godine, kao lokalna organizacija, TPO Fondacija je svoje aktivnosti usmjerila na obrazovne i istraživačke projekte u saradnji sa univerzitetima iz BiH, Evrope i SAD-a.

Misija TPO Fondacije ostvaruje se kroz nekoliko strateških oblasti:

Obrazovanje - Saradnja sa univerzitetima i drugim organizacijama u provedbi reforme obrazovanja u BiH. Uspostava edukativnih centara, u saradnji sa obrazovnim i kulturnim institucijama, koji će nuditi programe za interkulturalno, multireligijsko i građansko obrazovanje, prvenstveno žena i mladih. Pripremanje kurikuluma, silabusa i trening materijala u saradnji sa državnim institucijama i drugim organizacijama.

Istraživanje - Procjena stanja u oblastima obrazovanja, ljudskih prava, rodne ravnopravnosti, dijaloga i izgradnje mira, s ciljem pripremanja adekvatnih politika djelovanja i konkretnih projektnih aktivnosti uzimajući uvijek u obzir rodnu perspektivu i specifičnost kulturološkog konteksta u kojem se živi.

Rodna ravnopravnost - Promocija i implementacija domaćih i međunarodnih standarda o ravnopravnosti spolova kroz različite vrste obrazovanja i podizanja svijesti o ovim pitanjima u lokalnoj zajednici. Posebna pažnja se posvećuje razvoju lokalnih rodno inkluzivnih zajednica u kojima se vodi računa o potrebama i žena i muškaraca.

Javno zagovaranje - Zalaganje za promjene politika djelovanja i usvajanje novih, s ciljem izgradnje demokratskog građanskog društva, ravnopravnosti spolova, ali i podizanje svijesti građanstva o važnosti aktivnog učešća u tim promjenama. Zagovaranje za rodnu senzibilizaciju državnopravnog okvira BiH.

Osnaživanje kapaciteta - Rad na osnaživanju individualnih kapaciteta žena i mladih, ali i organizacionih kapaciteta lokalnih organizacija u oblastima rodne ravnopravnosti, ljudskih prava, ekonomskog osnaživanja, dijaloga i izgradnje mira. Podrška razvoju reforme obrazovanja, zaštite zdravlja i socijalne rehabilitacije, kroz trening profesionalaca i promociju jačanja korisničkih inicijativa i psihosocijalnu podršku ženama, djeci i omladini.

Interkulturalni dijalog - Promocija interkulturalnog dijaloga, izgradnje mira i pomirenja, u saradnji sa NVO-ima u BiH i u svijetu koji su posvećeni ovim pitanjima. Organiziranje javnih rasprava, okruglih stolova i radionica o ovim temama, te susreti umjetnika, akademskih radnika i NVO aktivista, koji iz svoje perspektive mogu ponuditi ideje za zajedničko djelovanje i koegzistenciju. Organiziranje susreta u malim lokalnim zajednicama, s ciljem okupljanja podijeljenih ljudi u BiH za jedan sto.

GLAVNI REZULTATI

- Više od 200 osoba u 600 domaćinstava u šest općina intervjuirano je za "Situacionu rodno osjetljivu analizu o stanju povratnica u BiH"
- Više od 200 povratnica u šest općina BiH osnaženo je u komunikacijskim vještinama
- Više od 600 povratnica educirano je o načinima traženja psihosocijalne podrške
- Više od 300 povratnica dobilo je uvid u korištenje rodno osjetljive metodologije u analizi
- Više od 300 povratnica osnaženo je za mirotnost i pomirenje
- Dizajnirane su i publicirane dvije publikacije u vezi sa socijalnom inkluzijom povratnica
- Dizajnirana su tri trening paketa za edukaciju povratnica
- Održano je preko 30 seminara za nadležne institucije u vezi sa zapošljavanjem i socijalnom inkluzijom povratnica
- Preko 200 žena i muškaraca je testirano na dijalog u osam općina
- Publiciran je kalendar s dijaloškim kompetencijama
- Publiciran je priručnik "Dijalogom protiv nasilja" na BHS jezicima
- Održana osmodnevna edukacija za 15 predstavnica NVO-a o dijalogu i nasilju
- Pokrenuta kampanja "101 razlog zašto glasati za ženu" u 105 ruralnih sredina i 36 gradova
- Educirano i osnaženo preko 2000 žena o političkim i građanskim pravima
- Održano 11 uličnih akcija i kampanja za podršku ženama na izborima
- Dizajnirano i emitirano preko 50 džinglova na lokalnim radio stanicama o ženama u politici
- Preko 200 medijskih priloga prezentirano o ženama u politici
- Publicirana knjiga "Žene, religija i politika" ("Women, Religion and Politics") na engleskom jeziku

Gradovi/opštine u kojima je TPO Fondacija sprovedila aktivnosti tokom 2010. godine su: Bijeljina, Bratunac, Sanski Most, Bosansko Grahovo, Banja Luka, Maglaj, Travnik, Goražde, Bugojno, Kakanj, Mostar, Zenica, Milići, Bijać, Vareš, Kakanj, Ilijaš, Modrinje, Vogošća, Tarčin, Trnovo, Drvar i Livno.

SAŽETAK

I SOCIJALNA UKLJUČENOST POVRATNICA U BiH

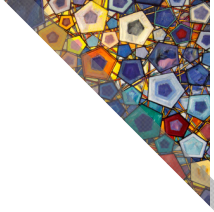
- Aktivnost 1 Rodno osjetljiva analiza "Socijalna uključenost povratnica"
- Aktivnost 2 Rodno osjetljiva analiza zakonskih dokumenata u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite, rada i zapošljavanja
- Aktivnost 3 Razvoj metodologije rodno osjetljivog istraživanja i analize
- Aktivnost 4 Trening paket "Komunikacijske vještine i psihosocijalna podrška"
- Aktivnost 5 Trening paket "Rodna perspektiva mirotvorstva i pomirenja"
- Aktivnost 6 Ljetni kamp "Posjeti svog/ju prijatelja/icu"
- Aktivnost 7 Trening za NVO-e: Jačanje kapaciteta i vještina za rad sa povratnicama u Bijeljini
- Aktivnost 8 Trening za NVO-e: Jačanje kapaciteta i vještina za rad sa povratnicama u Bratuncu
- Aktivnost 9 Trening za NVO-e: Jačanje kapaciteta i vještina za rad sa povratnicama u Sanskom Mostu
- Aktivnost 10 Trening za NVO-e: Jačanje kapaciteta i vještina za rad sa povratnicama u Bosanskom Grahovu

II TESTIRAJ SE NA DIJALOG!

- Aktivnost 1 Trening za NVO-e
- Aktivnost 2 Predstavljanje kampanje u Banjoj Luci
- Aktivnost 3 Predstavljanje kampanje u Maglaju
- Aktivnost 4 Predstavljanje kampanje u Travniku
- Aktivnost 5 Predstavljanje kampanje u Goraždu
- Aktivnost 6 Predstavljanje kampanje u Bugojnu
- Aktivnost 7 Predstavljanje kampanje u Kaknju
- Aktivnost 8 Predstavljanje kampanje u Mostaru
- Aktivnost 9 Predstavljanje kampanje u Zenici
- Aktivnost 10 Predstavljanje kampanje u Tuzli

III PODIZANJE SVIJEŠTI O RODNO ZASNOVANOM NASILJU I ULOZI ŽENA U MEĐURELIGIJSKOM DIJALOGU

- Aktivnost 1 Priručnik "Dijalogom protiv nasilja"
- Aktivnost 2 10 - dnevni trening na temu "Dijalogom protiv nasilja: Rodno zasnovano nasilje i međureligijski dijalog " na Vlašiću
- Aktivnost 3 Edukacijska radionica za žene u Bijeljini
- Aktivnost 4 Edukacijska radionica za žene u Sanskom Mostu
- Aktivnost 5 Edukacijska radionica za žene u Bosanskom Petrovcu
- Aktivnost 6 Edukacijska radionica za žene u Doknju
- Aktivnost 7 Edukacijska radionica za žene u Maglaju
- Aktivnost 8 Edukacijska radionica za žene u Mostaru

-
- Aktivnost 9 Edukacijska radionica za žene u Goraždu
 - Aktivnost 10 Edukacijska radionica za žene u Zenici
 - Aktivnost 11 Edukacijska radionica za žene u Milićima
 - Aktivnost 12 Edukacijska radionica za žene u Travniku
 - Aktivnost 13 Edukacijska radionica za žene u Bihaću
 - Aktivnost 14 Edukacijska radionica za žene u Varešu
 - Aktivnost 15 Edukacijska radionica za žene u Kaknju
 - Aktivnost 16 Edukacijska radionica za žene u Ilijašu
 - Aktivnost 17 Edukacijska radionica za žene u Modrinju
 - Aktivnost 18 Edukacijska radionica za žene u Vogošći

IV 101 RAZLOG ZAŠTO GLASATI ZA ŽENU

- Aktivnost 1 Edukacijska radionica o građanskom aktivizmu i ženskim ljudskim pravima u Hrasnici
- Aktivnost 2 Edukacijska radionica o građanskom aktivizmu i ženskim ljudskim pravima u Tarčinu
- Aktivnost 3 Edukacijska radionica o građanskom aktivizmu i ženskim ljudskim pravima u Trnovu
- Aktivnost 4 Edukacijska radionica o građanskom aktivizmu i ženskim ljudskim pravima u Vogošći
- Aktivnost 5 Promocija projekta i konkurs

V PUBLIKACIJA "ŽENE, RELIGIJA I POLITIKA"

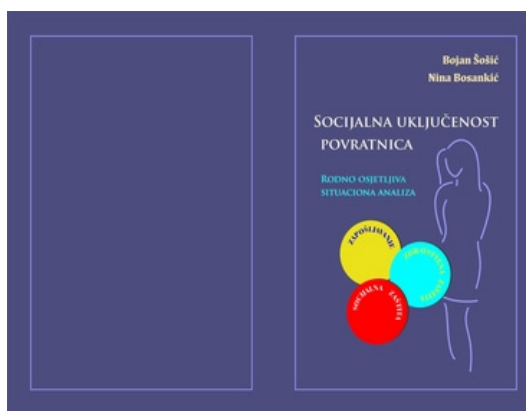
I SOCIJALNA UKLJUČENOST POVRATNICA

U decembru 2008. godine, u saradnji sa partnerskim nevladinim organizacijama (Lara Bijeljina, Medica Zenica, Krajiška suza Sanski Most, Forum žena Bratunac, UG Grahovo i Žena BiH) i drugim relevantnim partnerima, a uz finansijsku podršku norveškog Ministarstva vanjskih poslova, TPO Fondacija započela je implementaciju projekta "Socijalna inkluzija žena povratnica u BiH" sa ciljem da potpomogne socijalnu inkluziju i održivi povratak žena pripadnica manjinskih grupa u područjima Bosne i Hercegovine koja bilježe visoku stopu povrata.

Projekat je imao namjeru odgovoriti na potrebe povratničke populacije i pokušati iz rodne perspektive rješavati probleme vrlo ranjive grupe povratnica sa ciljem da im se pomogne u ostvarivanju prava na penziju, socijalno i zdravstveno osiguranje. Glavni partneri i korisnici u projektu su nadležna entitetska i kantonalna ministarstva i službe za socijalni rad i politiku, entitetski gender centri, nadležna općinska tijela i nevladine organizacije u čijem su fokusu rada žene (4 NVO-a), i biro za zapošljavanje (6 biroa za zapošljavanje). Projekat je implementiran u dvije faze, u područjima Bosne i Hercegovine sa visokom stopom povrata: Bijeljina i Prijedor u Republici Srpskoj te Drvaru, Mostaru, Sanskom Mostu i Livnu u Federaciji BiH.

Aktivnost 1 Rodno osjetljiva situaciona analiza "Socijalna uključenost povratnica"

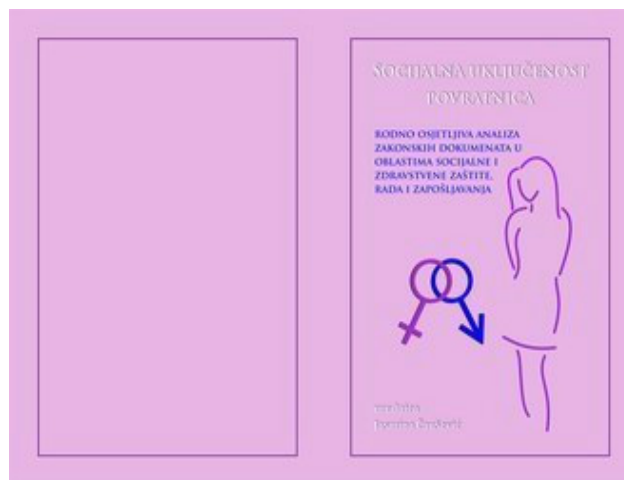
TPO Fondacija u saradnji sa partnerskim organizacijama u Bijeljini, Bratuncu, Sanskom Mostu, Bosanskom Grahovu, Mostaru i Zenici provela je rodno osjetljivo istraživanje vezano za socijalnu situaciju u kojoj se nalaze povratnice s ciljem utvrđivanja njihovih potreba po pitanju ostvarivanja prava na penziju, zdravstveno i socijalno osiguranje. Namjera je bila prikupiti podatke za publikaciju koja će se pripremati i publicirati, a onda i promovirati u partnerskim općinama kako bi se senzibilizirale lokalne vlasti, Zavodi za zapošljavanje, ali i same

žene u vezi sa njihovim socijalnim i ekonomskim problemima. Institucije su prepoznale da je najveći problem marginalizacija i isključenost povratnica i da bi rješenje moglo biti u zapošljavanju, usvajanju rodno osviještenih politika i rodno osjetljivih budžeta i namjenskih budžeta za određene svrhe. Povratnice su istaknule kao najznačajnija pitanja i probleme s kojima se suočavaju: nezaposlenost, neuvezan radni staž, nedostatak zdravstvenog i penzionog osiguranja i adekvatne edukacije, dokvalifikacije i prekvalifikacije.

Aktivnost 2 Rodno osjetljiva analiza zakonskih dokumenata u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite, rada i zapošljavanja

TPO Fondacija uradila je analizu i publicirala "Rodno osjetljivu analizu zakonskih dokumenata u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite, rada i zapošljavanja" u sklopu projekta "Socijalna uključenost povratnica", a zatim organizirala okrugle stolove na koje su pozvani predstavnici lokalne uprave i javnih institucija iz oblasti rada, zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite, zatim žene povratnice, članice nevladinih organizacija, ženskih udruženja i mediji. Korisnici i korisnice pomenutih projektnih aktivnosti

istaknuli/e su da je posebno sa povratnicama nužno što više raditi u smislu ostvarivanja njihovih prava. Prije svega potrebno je širiti informacije o pravima i načinima ostvarivanja (socijalno, zdravstveno, penziono osiguranje), ali svakako je ključno započete procese sa povratnicima i završiti.

Aktivnost 3 Razvoj metodologije rodno osjetljivog istraživanja i analize

Važna komponenta ovog projekta bila je i da se povratnicama ponudi metodologija rodno osjetljivog istraživanja analize koju je razvila Zilka Spahić - Šiljak. Cilj je bio da žene bolje razumiju na koje načine se u zakonima i politikama općina i kantona zanemaruju potrebe žena i kako se u dodjeli sredstava ne vodi računa o postojećoj ekonomskoj diskriminaciji žena, pa se žene najčešće i ne mogu prijaviti na konkurse i pozive za dodjelu sredstava. Većina žena u ruralnim sredinama nema imovinu na svom imenu, već na imenu supruga ili svekra, većina poziva traži potvrdu o vlasništvu farme, kuće i dr. Kroz seminare koje je TPO Fondacija organizirala žene su upućene u osnovna pitanja koja treba postavljati u rodno osjetljivoj analizi jer samo tako mogu shvatiti razinu isključenosti.

Aktivnost 4 Trening paket "Komunikacijske vještine i psihosocijalna podrška"

U cilju osnaživanja povratnica u šest partnerskih općina TPO Fondacija je razvila trening paket pod nazivom "Komunikacijske vještine i psihosocijalna podrška" autora Bojana Šošića. Tokom preliminarnih razgovora i analize stanja na terenu među povratnicama jedna od potreba koju je većina istaknula kao vrlo važnu je unaprjeđenje komunikacijskih vještina. Žene u ruralnim područjima nemaju dovoljno znanja i iskustva i seminari koje su prošle kako bi naučile osnove dobre komunikacije su im pomogli da se kasnije lakše zalažu za svoja prava i da uspješnije komuniciraju sa državnim institucijama, donatorima, ali i svojim porodicama.

Aktivnost 5 Trening paket "Rodna perspektiva mirotvorstva i pomirenja"

Tokom implementacije projekta "Socijalna uključenost povratnica", TPO Fondacija je kroz

evaluacije dobila informaciju da je povratnicama važno da steknu više znanja o izgradnji mira i načinima pomirenja, a posebno onima koje su živjele u selima na entitetskim ili kantonalnim granicama BiH. Iako su preživjele strahote rata, žene su shvatile da je za nastavak života važno naučiti kako se izmiriti sa komšijama i kako graditi održiv mir. TPO Fondacija razvila je trening paket

"Rodna perspektiva mirotvorstva i pomirenja" autora/ica Milice Bakić-Hayden, Zilke Spahić-Šiljak i Alena Kristića. Tim autora/ica održao je dvanaest treninga u šest općina sa povratnicama i predstavnicama lokalnih NVO-a. Žene su tokom treninga otkrile kako su one učinile prve korake u pomirenju jer im je bilo lakše prelaziti novouspostavljene granice i započeti razgovor sa predratnim komšijama. Radionice su održane u Zenici, Banjoj Luci, Sanskom Mostu, Bijeljini i Bratuncu i 15 do 26 žena je bilo prisutno.

Aktivnost 6 Ljetni kamp "Posjeti svog/ju prijatelja/icu"

TPO Fondacija u saradnji sa Krajiškom suzom iz Sanskog Mosta, UG Grahovo i Larom iz Bijeljine je organizirala ljetni kamp za djecu povratnica iz Sanskog Mosta, Grahova i Bijeljine. Većina ove djece živi u domu samo sa majkom jer su očevi ubijeni tijekom rata. Kamp je organiziran u selu Čaplje u blizini Sanskog Mosta i ugostio je 30 djece iz tri grada različitih nacionalnosti i religija. Program su vodili lokalni učitelji i TPO tim. Djeca su učestvovala na jednoj radionici i nekoliko sportskih aktivnosti. Svakoga dana su imali sesiju gdje su

pričali svoje priče. Također su posjetili vjerske spomenike u Sanskom Mostu i Prijedoru.

Aktivnosti 7 - 10 Četiri treninga za NVO-e u svrhu jačanja kapaciteta i vještina za rad sa povratnicama

Četiri edukacijske radionice i okrugli stolovi na kojima su predstavljene publikacije TPO

Fondacije su bile održane u periodu od 1. oktobra do 24. decembra 2010. u saradnji sa partnerskim nevladinim organizacijama Medicom iz Zenice, Krajiškom suzom iz Sanskog Mosta, Forumom žena iz Bratunca, UG Grahovo iz Bosanskog Grahova, Lare iz Bijeljine i Žene BiH. Radionice su proveli treneri iz TPO Fondacije: Alen Kristić, Naida Pekmezović i Bojan Šošić. Zahvaljujući ovome treningu i priručnicima, TPO Fondacija je ojačala kapacitete ovih NVO-a za rad sa povratnicama u njihovim lokalnim

zajednicama. Ovako je osigurana asistencija biroima za zapošljavanje da razviju set aktivnih mjera za tržište rada s fokusom na povratnice kao vrlo ranjivu grupu. Nakon toga su NVO koje su učestvovala na treningu organizirale nekoliko radionica o komunikacijskim vještinama i psihosocijalnoj podršci te mirotvorstvu u njihovoj lokalnoj zajednici. Također, u prostorijama ovih NVO-a su bili organizirani okrugli stolovi i predstavljene su publikacije TPO Fondacije, tačnije rodno osjetljiva analiza "Socijalna uključenost povratnica" i "Rodno osjetljiva analiza zakonskih dokumenata u području socijalne i zdravstvene zaštite, rada i zapošljavanja". Pozivnice su poslana predstavnicima lokalne uprave i javnim institucijama u području rada, zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite, potom povratnicama, članovima NVO-a i medijima.

II TESTIRAJ SE NA DIJALOG!

TPO Fondacija Sarajevo u saradnji sa Medicom Zenica u oktobru 2010. godine pokrenula je kampanju pod nazivom "Testiraj se na dijalog!". Ova kampanja proizašla je iz aktivnosti projekta "Podizanje svijesti o pitanjima rodno zasnovanog nasilja i uloge žene u izgradnji mira i pomirenja" kojeg podržava UNIFEM.

Glavna poruka je "Testirajmo se svi na dijalog!" da vidimo koliko smo doista spremni prihvatiti drugoga i drugačijeg, te koliko smo spremni da u takvim susretima istinski učimo, rastemo i djelujemo na opću korist. Ciljevi kampanje "Testiraj se na dijalog" su bili da se podigne svijest o međureligijskom dijalogu i rodnoj ravnopravnosti sa fokusom na rodno zasnovano nasilje. Kampanja je bila namijenjena svim građanima/kama a posebno mladima i NVO-ima.

Aktivnost 1 Trening za NVO-e

U okviru kampanje "Testiraj se na dijalog!" organizirani su treninzi sa 15 predstavnika nevladinih organizacija iz BiH (iz Sarajeva, Tuzle, Zenice, Mostara, Banje Luke, Velike Kladuše, Srebrenika, Maglaja, Bihaća, Bosanskog Petrovca, Gradiške, Bijeljine, Višegrada i Sanskog Mosta). Nakon toga učesnice su u svojim lokalnim zajednicama organizirale mini kampanje "Testiraj se na dijalog!" u vidu uličnih okupljanja, zajedničkih kružoka pripadnika i pripadnica različitih etničkih i religijskih tradicija s ciljem podizanja svijesti o poštovanju i uvažavanju različitosti.

Aktivnosti 2 - 10 "Testiraj se na dijalog!" u lokalnim zajednicama

U okviru promocije kampanje "Testiraj se na dijalog!" upriličene su edukativne radionice sa ciljem podizanja svijesti o pitanjima međureligijskog dijaloga i rodne ravnopravnosti sa fokusom na rodno zasnovano nasilje. Kampanja se odnosila na sve građane, a posebno omladinu i predstavnike nevladinih organizacija. Medica Zenica u saradnji sa TPO Fondacijom je organizirala promocije kampanje "Testiraj se na dijalog!" u Američkom kutku u Zenici, Maglaju, Travniku, Bugojnu i Kaknju.

Tokom promocija najviše se razgovaralo o tome kako se koristiti dijalogom kao sredstvom za nenasilno rješavanje konflikata, te kako religija može biti zloupotrijebljena u svim aspektima življenja. Fondacija "Cure" iz Sarajeva je u saradnji sa TPO Fondacijom upriličila promociju kampanje "Testiraj se na dijalog!" u prostorijama udruženja Goraždanke u Goraždu. Zaključeno je da ova forma dijaloga uključuje sve ljude: i religiozne i nereligiozne. Naglašena je važnost prevencije i eliminacije različitih oblika rodno zasnovanog nasilja. Forma F iz Mostara u saradnji sa TPO Fondacijom upriličila je promociju u Mostaru. Posebnu pažnju privukao je kalendar sa dijaloškim kompetencijama, a učesnice su izrazile želju da se aktivnosti na ovu temu nastave. UG Vive Žene Tuzla upriličile su promociju "Testiraj se na dijalog!" u Američkom kutku u Tuzli na kojoj su učestvovali učenici/e IV razreda srednjih škola i to: gimnazije "Meša Selimović" i "Ismet Mujezinović" i KŠC "Sv. Franjo". Rad sa učenicima se pokazao kao aktivniji, sadržajniji, slobodniji i otvoreniji nego sa odraslim osobama.

III PODIZANJE SVIJESTI O PITANJIMA RODNO ZASNOVANOG NASILJA I ULOGE ŽENA U MEĐURELIGIJSKOM DIJALOGU

TPO Fondacija u saradnji sa Medicom Zenica realizirala je projekat "PODIZANJE SVIJESTI O PITANJIMA RODNO ZASNOVANOG NASILJA I ULOGE ŽENA U MEĐURELIGIJSKOM DIJALOGU". Opći cilj projekta bio je povećati svjesnost lokalnih zajednica o ženskim ljudskim pravima sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje i međureligijski dijalog, te da se kroz izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva i religijskih organizacija i grupa promovira i zagovara zaštita ženskih ljudskih prava.

Trening su održali/e 10 iskusnih eksperata/ica iz ovih oblasti iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske, a to su: Zilka Spahić-Šiljak, Ivana Dračo, Jadranka Rebecka Anić, Rada Sukara-Grinzberg, Marija Grujić, Mirjana Stanković, Jadranka Leovac, Alen Kristić, Sabiha Husić i Nasiha Šehić.

Aktivnost 1 Priručnik "Dijalogom protiv nasilja"

TPO Fondacija u saradnji sa Medicom Zenica dizajnirala je priručnik "Dijalogom protiv nasilja". Priručnik su uredile Zilka Spahić - Šiljak i Sabiha Husić, a dodatne tekstove pripremali su Alen Kristić i Marija Grujić. Osnovna ideja priručnika bila je da se žene, koje dolaze iz tri etničke i religijske zajednice, educiraju općenito o konceptima rodno osjetljivog nasilja, a onda i da se upute u argumente i poruke tri religijske tradicije o prevenciji nasilja u porodici i mehanizmima zaštite.

Aktivnost 2 Seminari za NVO-e

Tokom 2010. godine organiziran je višednevni trening "Dijalogom protiv nasilja: rodno zasnovano nasilje i međureligijski dijalog" na Vlašiću kod Travnika za predstavnice 15 NVO-a. Cilj je bio povećati svijest lokalnih zajednica o ženskim ljudskim pravima sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje i međureligijski dijalog, te da se kroz izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva i religijskih organizacija i grupa promovira i zagovara zaštita ženskih ljudskih prava.

Aktivnosti 3 - 18 Edukacijske radionice za žene diljem BiH

Kao dio projekta "Podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju i ulozi žena u međureligijskom dijalogu" TPO Fondacija je organizirala 16 edukacijskih radionica za žene iz 48 ruralnih područja. Radionice su održane u periodu od 26. novembra do 10. decembra 2010. u sljedećim mjestima: Bijeljina, Sanski Most, Bosanski Petrovac, Dokanj, Maglaj, Mostar, Goražde, Zenica, Milići, Travnik, Bihać, Vareš, Kakanj, Ilijaš, Modrinje i Vogošća. Radionice su realizirali certificirani treneri koji su održali treninge koje je osigurala TPO Fondacija u saradnji sa Medicom iz Zenice. Radionice su implementirane u saradnji sa sljedećim partnerskim organizacijama: Fondacija CURE Sarajevo, Vive žene Tuzla, Lara Bijeljina, Perpetuum Mobile Banja Luka, Krajiška suza Sanski Most, Forma F Mostar i Nahla Sarajevo.

Medica Zenica u saradnji s TPO Fondacijom je organizirala 3 edukacijske radionice u zeničkoj regiji, tj. lokalnim zajednicama Babino, Janjići i Lokvine na kojima je učestvovalo 46 žena. Radionice su moderirale Sabiha Husić i Habiba Kovač. Učesnice su pokazale veliki interes za problem nasilja i željele su saznati kako prijaviti nasilje i kome se obratiti za pomoć. Problemi koje su istaknule su bili nerazumijevanje muškaraca u njihovim

zajednicama i nedostatak podrške potrebama žena.

Udruženje Krajiška suza u saradnji sa TPO Fondacijom je organizirala dvije radionice u Sanskom Mostu 27. novembra i 4. decembra na kojima je učestvovalo 25 žena. Radionice su moderirale Mevluda Kazić i Jasminka Šarčević – Burnić, Vedran Francuz i Roberta Nikšić. Učesnice su zaključile da su ove radionice poput testa, tj. instrumenta potreba i jedan od načina rješavanja problema jer se odnose na rodno zasnovano nasilje.

UG Vive žene Tuzla u saradnji s TPO Fondacijom su organizirale dvije radionice u lokalnim zajednicama Dokanj, Tuzla 1. decembra i u Novoj Kasabi u općini Milići 4. decembra 2010. Na radionici je učestvovalo 32 učesnika. Radionice je moderirala Aida Mustačević – Cipurković. Veliki problem u ovome području je visoka stopa nepismenosti kod žena kao i manjak svijesti o ovome problemu. Posljedično, ove žene ne razgovaraju jedna s drugom i tako si uskraćuju međusobnu podršku. Žive u tradicionalnom okviru u kojem imaju nepovoljan status. Neke žene su uspjele napustiti taj okvir i nisu zbog toga izopćene, ali je bilo potrebno vrijeme i napor da se njihove vrijednosti prepoznaju.

Fondacija CURE u saradnji s TPO Fondacijom je organizirala dvije radionice u Bosanskom Petrovcu 6. decembra i u Modrinju u blizini Kaknja 12. decembra 2010. na kojima je učestvovalo 25 žena. Radionice su moderirale Rada Sukara, Denija Hidić i Adisa Crnovršanin. Učesnice su pokazale veliko zadovoljstvo radionicom kao i spremnost da učestvuju u sličnim radionicama u svojoj zajednici i samoj

organizaciji istih.

Forma F u saradnji s TPO Fondacijom je organizirala radionicu u selu Gubavica u blizini Mostara 1. decembra 2010. na kojoj je učestvovalo 16 žena. Radionicu su moderirale Tea Rebac i Adisa Crnovršanin. Žene su učestvovale aktivno i jasno su izražavale svoje mišljenje. Izrazile su i nadu da će se ponovno susresti i učestvovati na jednoj ovakvoj radionici.

Centar za edukaciju i istraživanje (CEI) Nahla u saradnji sa TPO Fondacijom je organizirao radionicu u Bihaću 5. decembra 2010. na kojoj je učestvovalo 36 žena. Radionicu su moderirale Roberta Nikšić i Đermana Šeta. Općenito učesnice nisu iskusile rodno nasilje povezano sa religijom nego patrijarhalnim društvom u kojemu žive i njihovom socijalnom situacijom općenito.

TPO Fondacija je organizirala tri dodatne radionice u Varešu 3. decembra, u Ilijašu 9. decembra i u Vogošći 10. decembra 2010. na kojima je ukupno bila 31 žena. Radionice su moderirale Naida Pekmezović, Peika Rajić i Adisa Crnovršanin.

IV 101 RAZLOG ZAŠTO GLASATI ZA ŽENU

U aprilu 2010. počela je implementacija dvogodišnjeg projekta "Osnaživanje uloge žena - 101 razlog zašto glasati za ženu". Projekat se implementirao u 36 bosanskohercegovačkih gradova i 105 ruralnih područja, gdje su građani/građanke educirani/e i senzibilizirani/e da na predstojećim izborima glasaju za žene (projekat ne zagovara niti jednu stranku), da promisle o snazi svojih glasova koje mogu koristiti u iniciranju promjena, povećanju

uticaja i broja glasova žena u političkom životu u BiH. Prikupljena je 101 izjava poznatih ličnosti iz Bosne i Hercegovine kao odgovor na samo jedno pitanje koje još od prvih demokratskih izbora čeka odgovor: ZAŠTO GLASATI ZA ŽENU?

Od aprila do oktobra 2010. godine u 36 gradova i 105 sela tražio se odgovor na pitanje zašto glasati za ženu. 13 organizacija iz 11 gradova radilo je na promjeni svijesti o položaju žene u BiH.

Rezultat projekta ogleda se u tome da su zapostavljene i "nevidljive" žene dobile bolje prilike i pristup sredstvima koja su im potrebna da bi sudjelovale u političkom životu kao donositeljice odluka. Opsežna medijska kampanja provedena na državnom i lokalnom nivou, kao i edukacijske aktivnosti koje su implementirane u ruralnim područjima pokazuju da je znanje o ženskim političkim pravima, sposobnostima, mogućnostima i odgovornostima povećano kao i sposobnosti donošenja odluka.

Aktivnosti 1 – 4 Edukacijske radionice o građanskom aktivizmu i ljudskim pravima

U sklopu projekta "101 razlog zašto glasati za ženu" TPO Fondacija je održala četiri edukativne radionice u maju 2010. Teme su bile aktivno građanstvo i ženska ljudska prava. 20 žena različitih uzrasta i profesija je učestvovalo na prvoj radionici koja je održana 22. maja 2010. u Hrasnici. 26 žena je bilo na drugoj radionici održanoj sljedećeg dana u Tarčinu. Obje radionice su održale Zilka Spahić – Šiljak i Lamija Kosović. U evaluacijama je pokazano da je napravljen značajan korak naprijed kada je riječ o svijesti žena, o njihovim pravima i građanskom aktivizmu. Žene su naučile da samo aktivno učestvovanje u društvu može donijeti pozitivne promjene za njih i njihova prava. Također su saznale da je obrazovanje jedan od ključnih elemenata u promociji i osnaživanju ženskih ljudskih prava.

Treća radionica je održana 29. maja 2010. u Trnovu. 30 žena je učestvovalo na radionici koju su moderirale Maida Hasečić i Sedžida Hadžić. Rezultati evaluacija su pokazali da žene nisu samo naučile više o svojim ljudskim pravima, nego i o potrebi da se organiziraju i aktivno učestvuju u zajednici kako bi ostvarile svoja prava. U konačnici sve tri radionice su doprinijele shvaćanju žena o njihovoj odgovornosti da glasuju i budu politički aktivne.

U saradnji sa NVO Korak više održana je četvrta radionica u Vogošći 14. juna 2010. sa 23 učesnice i saradnice iz ove organizacije. Ponovno su radionicu moderirale Maida Hasečić i Sedžida Hadžić. Radionica je bila medijski praćena na TV Vogošći u programu Vogoščanska hronika.

U saradnji sa NVO Korak više održana je četvrta radionica u Vogošći 14. juna 2010. sa 23 učesnice i saradnice iz ove organizacije. Ponovno su radionicu moderirale Maida Hasečić i Sedžida Hadžić. Radionica je bila medijski praćena na TV Vogošći u programu Vogoščanska hronika.

Aktivnost 5 Promocija projekta i konkurs

Projekt "101 razlog zašto glasati za ženu" je bio promoviran 21. juna 2010. u Media Centru u Sarajevu, a povod je bio odabir najboljeg razloga zašto glasati za ženu kojeg su odabrali slušatelji radija Stari Grad u periodu od 27. maja do 27. juna 2010. Slušatelji su odabrali izjavu sportskog novinara Marijana Mijajlovića kao najbolju:

"Ako Indira Ghandi, Jadranka Kosor ili Benazir Bhutto mogu to učiniti, ne vidim razlog zašto žene u BiH ne bi mogle zauzeti vodeće pozicije u svojoj zemlji. Trebaju jednakost i mi ih u tome trebamo podržati i hrabro slijediti primjer vodećih zemalja u svijetu gdje žene imaju važne pozicije u donošenju odluka u političkim procesima.

Na promociji su govorili gđin Thomas Rugg, direktor Švicarske agencije za razvoj i saradnju, gđa Zilka Spahić – Šiljak, koordinatorica ovog projekta (TPO Fondacija), gđa Sabiha Husić (Medica Zenica), gđa Bojana Tomašević (Info House) i gđa Jadranka Miličević (Fondacija CURE).

V PUBLIKACIJA "ŽENE, RELIGIJA I POLITIKA"

Uz sve druge aktivnosti TPO Fondacija u partnerstvu sa IMIC centrom "Zajedno" i Centrom za interdisciplinarne postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu publicirala je knjigu "Žene, religija i politika" na engleskom jeziku ("Women, Religion and Politics") autorice dr. Zilke Spahić - Šiljak.

Ova knjiga doktorski je rad pomenute autorice u kojemu je analizirano u kojoj mjeri interpretativno naslijeđe monoteističkih religija u snažnoj sprezi sa kulturnom i običajnom tradicijom utiče na javni angažman žene u BiH. Dio publikacije dostupan je na <http://www.tpo.ba/b/dokument/ZeRelPow.pdf>.

